

Архитектурное проектирование общественных зданий и сооружений: учеб. пособие. – М.: Архитектура – С, 2006. – 280 с., ил. 7. Neufert, Ernst. Podrecznik projektowania architektoniczno-budowlanego/ Ernst Neufert; kontynuacja Peter Neufert i Ludwig Neff; 3 wyd. pol., rozsz. i gruntownie zm. – Warszawa: “Arkady”, 2007. – 647 s. 8. Архитектурное бюро “Ю.Серёгин” / Под ред. Б.Л. Ерофалова. К.: А+С, 2011. – 300 с.: ил. 9. Архитектура стадионов / Журнал “А+С”. – К.: А+С. – 2007. – № 1. – 175 с., ил. 10. Стадион в Киеве / Архитектурная арена / Журнал “А+С”. – К.: А+С. – 2012, № 1–2. – С. 32–41. 11. ДБН В.2-2-13-2003. Спортивні та спортивно-оздоровчі споруди – Київ: Держбуд України, 2004. – 123 с. 12. Проектування фізкультурно-оздоровчих комплексів: Методичні вказівки до курсового проекту з дисципліни “Архітектурне проектування” / Укл.: Н.М. Олійник, В.А. Шуляр, В.Б. Якубовський. – Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2006. – 52 с. 13. Лінда С.М. Архітектурне проектування громадських будівель і споруд: навч. посібник. – Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2010. – 608 с. 14. http://ukrbasket.net/frontend/webcontent/images/photoGallerys/2011/07_2011/05/fiba_official_rules_2010_ukr. 15. http://www.basket.ru/files/_public/Upload/Module/Makc2custom/Catalogue/Product/One/000/000/000/176/Files/343/448a57757c5c42a0876dcaea6d2f39a0.pdf. 16. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/895/2010>. 17. <http://www.president.gov.ua/ru/documents/14464.html>. <http://vgolos.com.ua/sport/346.html>. 18. http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?do_yevrobasketu2015_u_lvovi_hochut_zbuduvat_i_sportkompleks&objectId=1248526. 19. <http://svit24.net/curiosities/58-kuryozy/24886-v-ssha-v-basketbol-grajut-navit-na-lodu>.

УДК 711
Дірк Хаман
Технічний університет Дрездена

ТИПОЛОГІЯ ДРЕЗДЕНА ТА ЇЇ ЗМІНИ ВПРОДОВЖ ДНЯ. ПРОГУЛЯНКА МІСТОМ

© Хаман Дірк, 2014

Стаття присвячена ознайомленню з Дрезденом – столицею Саксонії, обговоренню вражень і корисної інформації про впливи історичних епох і про останні зміни в міській структурі та типології.

Ключові слова: Дрезден, прогулянка містом, історичні впливи, типологія міста, структура міста, простір міста, реконструкція міста.

With a city walk of Dresden, capital of Saxony, impressions and insights are given about the historical traces left by the historical eras and the latest trends in urban structures and typologies.

Key words: Dresden, city walk, historical traces, urban typology, urban structure, urban space, urban renewal

Не новина, що час залишає на всьому свій відбиток. Розпізнавати цей відбиток у тканині міста завжди радісно, тому що так я можу побачити, якого впливу зазнали будинки і простори міста за дії епох вишуканості, часів перемін і фаз стабільного розвитку. Часто говорять про “Місто з бурхливою історією”. Якщо поглянути навколо досвідченим поглядом, то можна без фахових знань легко відрізнити старе від нового. Також можна побачене оцінити для себе і зрозуміти, що подобається, що заслуговує критики чи навіть сприймається як потворне. Часто ми не помічаємо, гуляючи по місту, цей чи інший будинок. Чи то за звичкою, тому що ми його вже знаємо, чи через байдужість, тому що він мало контрастує з навколишнім середовищем і формально і архітектурно знаходиться осторонь. Але хіба якраз не контраст надає будівлі

особливого значення? Гуляючи містом, ці контрасти можна легко помітити. Тільки під час руху міськими просторами сприймаються співвідношення, які, розглядаючи окрему споруду, ми не можемо відчувати. Споруда взаємодіє з навколишніми будинками чи іншими просторовими об'єктами, і цей зв'язок пронизує місто в його сітці відкритих просторів. Якщо ви насправді хочете сприйняти будинки в їхньому середовищі, ви неминуче підійдете до найближчого об'єкта, який найбільше звертає на себе увагу. Проходити через багатшарове місто – це як читати книгу. Слово за словом. Речення за реченням. Отже, щоб визначити шлях прогулянки через місто, варто довіритися тільки своїм інстинктивним інтересам.



Рис. 1. Вид з Фрауенкірхе на частину площі Ноймаркт у напрямку вулиці Прагер (фото Дірк Ханан)



Рис. 2. Генплан Дрездена із маршрутами прогулянки містом (суцільна лінія) і поїздки на трамваї (штрихова лінія)

Я почну мою прогулянку сучасним Дрезденом із старої частини міста. Початковою точкою буде Ноймаркт (Новий Ринок) – площа, на якій знаходиться Фрауенкірхе (собор Богоматері), відбудову якої було завершено в 2005 році. Тут можна відчутти, наскільки щільною була забудова міста до майже повного знищення протягом Другої світової війни. Примикаючи до площі квартали, відбудову яких ще не завершено, базуються на відкритій при розкопках історичній структурі малих ділянок землі (парцелей). Цей містобудівний ансамбль показує, наскільки болісно довго тривав процес відбудови Дрездена після 1945 р. Він продовжується і до сьогодні.

Після того, як до кінця 40-х років зі старої частини міста було вивезено гори сміття, адміністрація міста поставила перед собою високу ціль: побудувати новий Дрезден. На конкурс було запропоновано широкий спектр пропозицій із забудови міста, в основу деяких було покладено і радикальні рішення. Врешті-решт було прийнято рішення на користь помірної забудови центральної частини міста, яка передбачала нещільну багатоповерхову структуру забудови. В 1950 році уряд НДР прийняв “16 положень із містобудування”, які створили уявлення про ідеальний загальний образ міста в цій країні. Тому у Дрездені було також сформовано типові містобудівні елементи, а саме магістральну лінію (Прагштрасе, проспект) і центральну площу (Ауфмаршплатц, парадна площа). Цю площу було розширено з південного заходу Ноймаркту за рахунок примикаючого Альтмаркту.

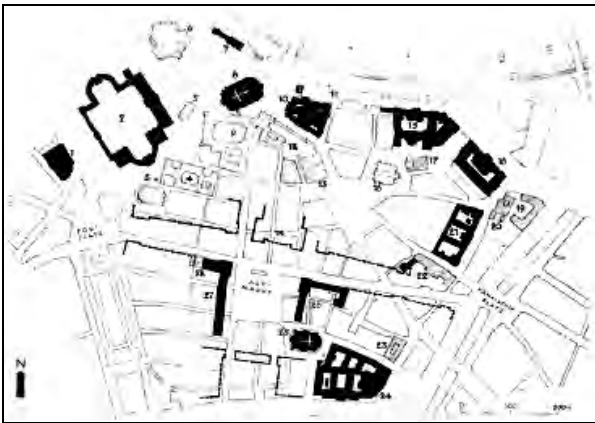


Рис. 3. Конкурс на створення східно-західної магістралі 1953 р., (www.das-neuedresden.de)



Рис. 4. Вулиця Вільсдруфер у 1930 р., фото зі старої листівки

На шляху з Ноймаркт я проходжу повз Палац культури – ще один містобудівний елемент соціалістичного міста, який замикає Альтмаркт на півночі. Сьогодні інтер'єри цієї (відносно пропорцій Дрездена) монументальної споруди перепланувало німецьке архітектурне бюро Gerkan, Marg & Partner (gmp) проти волі недавно померлого дрезденського архітектора Вольфганга Хентша, який до останнього подавав до суду. Я переходжу широку вулицю Вільсдруфер у напрямку Альтмаркт. У часи НДР ця історично торговельна вулиця перетворилась на бульвар (проспект), була спрямлена і виконувала функції східно-західної магістралі. Зараз ніщо не нагадує про колишню вузьку вулицю.

Під час зміни вулиці Вільсдруфер збільшився також Альтмаркт, і колишня парцельна структура була перебудована. В останні 20 років нарешті можна було змінювати архітектуру південної частини цієї площі. Після завершення археологічних розкопок ця площа була модернізована ландшафтно-архітектурним бюро WES + Partner з Гамбурга. Тепер я йду далі через вулицю Зі у напрямку вулиці Прагер. Тут я можу побачити ліворуч універмаг Карштадт і праворуч Дім книги (книжковий магазин). Ці обидва будинки формують, на мою думку, щось на зразок входу в пішохідну зону вулиці Прагер.

Протягом 40-х та 50-х років ХХ ст. церкви, класичні вілли і цілі вулиці були у руїнах. В 1963 р. місто оголосило конкурс на кращу ідею із забудови вулиці Прагер. Ця колись вузька основна транспортна артерія міста, що являла собою найважливіше північно-південне з'єднання між

Альтмаркт і головним вокзалом, тепер (повинна була постати повністю в новому образі). Більш ніж просто широкомасштабні простори виникли в результаті початку будівництва в 1965 р. Я ще пам'ятаю, коли я переходив цю вулицю дитиною, наскільки неймовірно широкою, десь кілометр завширшки, вона мені здавалася. Сьогодні ці широкі простори можна тільки частково розпізнати, оскільки в кінці 90-х років вони були по-новому оформлені, пішохідні зони були частково звужені і тим самим було створено нову ритмічну послідовність. Звертає увагу 270 метрів завдовжки і 12 поверхів заввишки житловий будинок, названий Празьким Рядом (Prager Zeile) – тоді це був найбільший житловий будинок в НДР. У 2007 р. його реконструювало дрезденське архітектурне бюро Kneger & Lang, архітектори переформили фасад згідно із сучасними тенденціями і перепланували цей будинок на 560 квартир з різним плануванням. В кінці вулиці Прагер я доходжу до реконструйованого Норманом Фостером головного залізничного вокзалу, тут я сідаю на трамвай в напрямку Горбітц. Дорогою туди я проїжджаю повз побудований Тхобаном Фосом світовий торговельний центр. Трамвай їде деякий час багатолюдною вулицею Кессельсдорф, яка поступово підіймається вгору. Праворуч і ліворуч знаходяться різноманітні торговельні лавки і великі ринки, які є основою міського району Льюбгау.



*Рис. 5. Празький ряд і готель "Нева" 1973 р.
(фото Ріхард Петер, німецький
фотоархів Дрездена)*



*Рис. 6. Празький ряд після реконструкції у 2007 р.
(фото Христопф Райхельт)*

За цим районом починається Горбітц – найбільше житлове поселення післявоєнного Дрездена. Цей міський район знаходиться на схилі західної околиці міста, тому він завжди піддавався критиці за те, що не був запланований в зоні чистого повітря. В часи НДР створювалися панельні житлові райони у зв'язку з використанням нового планування за сучасними стандартами, що мало велику підтримку з боку населення. Цей новий житловий мікрорайон панельної конструкції, що виник впродовж 1980 – 1989 рр., був запроєктований для 45 000 жителів і повинен був стати останнім великим поселенням Дрездена. Після переломного кризового періоду, на початку 90-х років, керівництво міста повинно було боротися зі зменшенням населення і змушено було констатувати зростаючу незаселеність Горбітца. Панельні будинки стали непривабливими, що можна сказати і про інші житлові райони Дрездена, незалежно від того, чи вони були в хорошому чи поганому стані. Хорошим прикладом реконструкції панельних будинків є невеличке поселення на північно-західній околиці Горбітца. За результатами конкурсу типові будівлі соціалістичного житлового будівництва з 2002 до 2004 рр. було переплановано на індивідуальні квартири завдяки демонтажу окремих панельних конструкцій. При цьому кількість квартир зменшилась з 829 до 270. Ці будинки було доповнено терасами, новими балконами і садами для приватного користування. Зелені зони було по-новому оформлено, внаслідок чого було досягнуто нової якості проживання.

Після поїздки на околицю міста я їду знову у напрямку центру міста. Дорогою туди трамвай проїжджає повз центральний залізничний вокзал і колишню тютюнову фабрику Yenidze – будівлю з архітектурними елементами в східному стилі. На вокзалі Нойштадт я виходжу і, перейшовши площу Шлезішер, яка знаходиться перед вокзалом, прямую вздовж залізничної лінії на північ у напрямку району Гехт. Насправді він є районом у передмістя Дрездена, але вулиця Гехт окреслює цей район як розважальний, через що він вважається тільки частково передмістям Дрездена. В північній частині цього щільно забудованого району епохи грюндерства (1871–1873 рр.) по периметру залишилося дуже мало пустих ділянок, та й вони протягом останніх років забудовуються одна за однією. Будівельні об'єднання різних зацікавлених сторін проектують і заселяють тут багатоквартирні будинки, планування при цьому розробляється з врахуванням індивідуальних побажань майбутніх мешканців. Організаційна форма будівельних об'єднань в останні роки зарекомендувала себе як доволі життєздатну, тому що, незважаючи на суперечливі погляди, вона дає змогу реалізовувати капітальне будівництво.

Від району Гехт я їду вздовж дороги Бішоф, повз парк Аляун, до Ойсере Нойштадт – щільно забудованого району грюндерської епохи, який в часи Другої світової війни майже не постраждав. Внаслідок своєї різноманітності та фрагментної структури використання він став набагато привабливішим, мультикультурним житловим районом для студентів, молодих сімей, а також для заможних молодих бізнесменів. Протягом дня ця частина міста є добре функціонуючим районом, а ввечері завдяки своїм пабам, барам та ресторанам перетворюється на розважальний район. Цей в часи НДР занедбаний проблемний район сьогодні є майже повністю відновлений.



Рис. 7. Реконструйований будинок у житловому поселенні Кройтер (фото Дірк Хаман)



Рис. 8. Будинки на вулиці Зайтен, макет (фото з будівельного форуму)

Я їду тепер в південному напрямку, переходжу велике дорожнє кільце площі Альберта і прямую вулицею Хаупт в центральному районі Нойштадт. Південний кінець вулиці Хаупт завершує Нойштедтер Маркт із “Золотим Вершником” – пам’ятник на честь Аугуста д. Штаркен (курфюрст Саксонії і король Польщі). В кінці 70-х років площу Нойштедтер Маркт зі своїми типовими житловими будинками було по-новому оформлено, “найгарніші пішохідні зони НДР” засаджено платанами і клумбами, облаштовано лавками. По обидва боки вулиці побудовано п’ятиповерхові житлові будинки з невеликою кількістю ексклюзивних магазинів та ресторанів на першому поверсі. Довгі ряди будинків з одного боку посилюють ефект перспективи вулиці Хаупт, що звужувалась на північ, а з іншого – відмежовує квартали, що знаходяться за ними, від громадського простору цієї пішохідної зони. Декілька років тому декілька будинків, що розташовувалися в західній частині вулиці, було частково демонтовано. Тобто вулицю Хаїнріх знову було додано до цієї сітки відкритих просторів. На початку нового тисячоліття на площі Нойштедтер Маркт панельні будівлі також реконструювало архітектурне бюро Kperer & Lang. Було змінено фасади, і завдяки різноманітній архітектурі, кольору і матеріалу тут тепер також впізнається колишня парцельна структура міста. Комерційне використання перших поверхів збереглося, тому вулиця Хаупт і сьогодні залишається найулюбленішим місцем прогулянок.



Рис. 9. Вулиця Хаупт (фото Архів Хаман)



Рис. 10. Вид з вулиці Шльос на Георгентор
(фото www.dresdenbauten.com)

Переходячи Аугустівський міст з видом на бароковий ансамбль старого міста (Шльос, Хофкірхе, Земперопер і Георгентор), що завжди мені приносить багато задоволення, я майже закінчую мою прогулянку. Йдучи вулицею Шльос, я на мить зупиняю свій погляд на вигнутому скляному даху Пітера Кулька, що накриває внутрішній двір Шльосу. Цей нещодавно побудований за історичними планами квартал VIII знову творить з Георгентор добре сформований міський простір, що, на мою думку, майже нагадує велику кімнату. Таких місць зі схожою атмосферою до Другої Світової війни було декілька. “Наскільки ж вдало це було?”, запитую я себе знову і знову. З поворотом наліво в Шпорергасе я врешті-решт доходжу знову до Ноймаркт – початкової точки моєї прогулянки по місту.

1.vgl. Thoenes, Ch. / Evers, B. (Hg): *Architekturtheorie*. 2003. 2. <http://www.wesup.de/dres00015.html>.
3. Східнонімецькі великі житлові поселення, що були створені за російським прикладом за принципом мікрорайонів, тобто так звані функціонально відділені містечка, займали велику територію і містили, як, наприклад, Горбітц, існуючі структури (поля, луки, маленькі сади і садові господарства), що призводило до великих затрат і сьогодні породжує багато проблем при розвитку міста, орієнтуючись на компактне, багатощарове. 4. Lerm, M.: *Ein neues Dresden. Städtebau und Architektur*. in: *Dresden*, 2006. 5.http://www.ewg-dresden.de/de/portaet/kraeutersiedlung/das_projekt.html. 6. Lerm, M.: *Ein neues Dresden*. in: *Dresden*, S. 618